

Minták és megoldások nehéz témákra

2021 őszétől tizenkét héten át volt látható az M2 Gyerekcsatornán az új, magyar gyártású bábsorozat, a *Rozmaring kunyhó*. A sorozat egy varázslatos világot, a gubák univerzumát mutatja be. Az alkotók célja a szórakoztatás mellett az érzékenyítés, mert a kedves lények minden epizódban fontos, ám sokszor nehéz témákat járnak körül. A sorozat kialakításáról, a megjelenő témák feldolgozásáról **Polányi Viktória** tanácsadó szakpszichológussal beszélgettünk.

Szöveg: **Németh Gábor** | Fotó: MTVA/Zih Zsolt

A *Rozmaring kunyhó* főszereplője, Napraforgó a nagymamája kunyhójában találkozik a gubákkal. Kik ezek a kedves lények? Hogyan találták ki a különböző karaktereket? Miért a bábformátumot választották?

A gubák olyan kedves, kitalált lények, amilyeneket akár egy gyermek is elképzelhet a saját otthonába, környezetébe. Seregnyi olyan jelenségért „felelősek”, amiket a gyerekek szeretnek titokzatos indokokkal magyarázni: egy nyikorgó szekrényajtó, egy páratlan zokni – mind-mind lehetőséget adnak akár szorongásra, de a fantázia kibontakoztatására is. A *Rozmaring kunyhó* többek között ezekre a helyzetekre is pozitív alternatívát ajánl.

A sorozat karakterei mind egy-egy gyakori személyiségtípust személyesítenek meg; olyan tulajdonságsokrokat felvonultatva, amelyekkel már egész biztosan szinte minden kisgyermek találkozott. Van köztük művészlélek és tudományos érdeklődésű; lelkiismeretes és lusta, érzékeny lelkű és felszínesebb, különleges képességspektrumú és „átlagos”. Így remek terepet nyújtanak az azonosulásra: egyikük vagy másikuk viselkedésében, gondolataiban, érzéseiben egészen biztosan mindenki talál a sajátjával hasonlókat, vagy akár megegyezőket – így a sorozatban felvetett problémakörök és a bennük megtalált megoldások sokkal közelebbé, a saját életben is alkalmazhatóvá válnak.

A bábformátum a fenti azonosulási folyamatot támogatja, mélyíti el. Amikor mi magunk bábozunk, akkor tulajdonképpen saját érzéseinket, gondolatainkat adjuk a megszemélyesített báb szájába: rajta keresztül jelenítjük meg saját magunkat – gyakran olyan tartalmaknak is teret adva, amelyeket a saját „szerepünkéből”, a saját énünket képviselve nem tudnánk, nem akarnánk vagy nem mernénk megjeleníteni. A *Rozmaring kunyhó* ugyanakkor utat ad ezeknek a megnyilvánulásoknak; a szereplői transzparens módon képviselik önmagukat, így kettős célt érve: egyrészt mintát adva arról, hogy hogyan tudunk nehéz témákban is jól kommunikálni, megfelelő megoldásokat találni, másrészt eszközt adva a bábozás révén a gyerekeknek arra, hogy hogyan tudják saját nehéz témáikat szelepelni, egy érzelmileg viszonylag veszélytelen módon megjeleníteni.

Hogyan hatnak a mesék a gyerekek személyiségére?

A mese és a vele való belső lelki munka egymástól elválaszthatatlanul vesznek részt a személyiségformálásban. Egy mesében látott tartalom teljesen más színezetet kaphat egy későbbi beszélgetés, egy saját helyzettel való megfeleltetés kapcsán, mint pusztán önmagában. Mivel azonban napjainkban sajnos elég ritkán kerül sor a mesékben látottak csaldón belüli közös feldolgozására, „kibeszélésére”, nagyon fontosnak tartom, hogy a *Rozmaring kunyhó* epizódjai magukban hordozzák ezt a több nézőpontú feldolgozást, a nehezebb témákról való kommunikáció lehetséges módjait, útjait és megoldásait – így tulajdonképpen ezt a folyamatot már önmagában végigvezetik.

A mesék a modellkövetés és a normaalakítás folyamatai révén hatnak a gyerekekre: megtanulják belőle, mit szabad és mit nem az egyes közösségekben, bizonyos döntések milyen következményekkel járnak, s mindezt ilyen módon felelősségvállalás nélkül, külső szemlélőként tehetik. Emiatt fontos, hogy a megfelelő társadalmi normákat és követendő viselkedésmódokat közvetítsük feléjük – nem véletlen, hogy a szakemberek felemelik a hangjukat az agresszívabb mesefilmek, videójátékok ellen. A *Rozmaring kunyhó* egyik legfontosabb célkitűzése éppen a helyes értékrend és viselkedési minták közvetítése – amelyek a későbbiekben segítik a gyerekek életbeli bevilágítását, utat mutatnak a számukra.

Milyen problémák, nehézségek, élethelyzetek feldolgozásában segít a sorozat?

A *Rozmaring kunyhó* átlagos, hétköznapi nehézségeket mutat be – olyanokat, amelyekkel mindnyájan találkozunk már az óvodában, általános iskolában. A különlegessége az, hogy mindezekhez rendkívül érzékenyen és lélektani igényességgel nyúl hozzá: asszertív kommunikációt, helyes érzelmkifejezést, konstruktív gondolkodást, közösségi együttműködést és empátiát tanít. Ilyen módon eszköztárat ad a néző kezébe gyermeki és szülői oldalon is, legyen szó akár testvérharcról, akár csúfolódásról, vagy akár arról, hogy a szüleink nem értenek meg minket.

Milyen konfliktushelyzetek jelennek meg a sorozatban?

Az epizódok megalkotása során lényeges szempont volt, hogy a 3–12 éves korosztály életében gyakran előforduló, vissza-visszatérő nehéz helyzetek jelenjenek meg és ezek valamilyen módon fel is oldódjanak. A történet alaphelyzete már önmagában hívja a gyász témakörét, a szeretünk halálával való megküzdés kérdéseit; de a további részek során előkerülnek a barátkozás, a testvérkonfliktusok, a negatív énkép, az átlagostól eltérő működés, a közösségben elszenvedett bántás, a tettek és következmények, és még a biztonságos internethasználat és a celebritásokkal való azonosulás kérdései – és válaszai – is. ▶

Szükség van rá, hogy a meséket megbeszéljék a gyerekek a szülőkkel vagy a pedagógusokkal?

Sokszor nem – máskor igen. Nagyon fontos, hogy ebben a kérdésben figyeljünk a gyerekekre, és próbáljuk kifürkészni az ő szükségleteit, igényeit. A legtöbbször elegendő, ha érzelmileg elérhetőek vagyunk – azaz nyitott szemmel-füllel-szívvél észleljük, hogy mikor szeretne a gyerekünk egy témában jobban elmélyedni: mikor vannak kétségei, gondolatai, ötletei, bizonytalanságai, amelyeket megosztana velünk. Sajnos a családok, intézményi közösségek működésében általában jellemző, hogy a felnőtteknek ritkán jut fókuszált ideje az egyes gyermek okfejtésének töviről-hegyire történő végighallgatására, az alapos és átgondolt válaszadásra, elmélyült és odaforduló beszélgetésre. Éppen ezért azt javasolnám, hogy amennyiben a gyermek egy – a sorozat epizódjaiban megjelenítettekhez hasonlóan – mély témában osztja meg velünk a gondolatait, kérdéseit, helyezzük ezt a bizalmat és nyitottságot az első helyre, azaz néhány percre tegyünk félre mindent, és adjunk teret és időt neki. Ilyen módon az adott történetben látottakat ki tudjuk egészíteni a saját gondolatainkkal, tapasztalatainkkal, preferenciáinkkal – amely a modellkövetés és normaalkulás folyamataiban jelentős segítségünkre lehet.

Hogyan árnyalhatja a szülő-gyermek kommunikációt a *Rozmaring kunyhó*, hogyan segíthet a szülőknek és a pedagógusoknak a sorozat a kommunikációban?

A sorozatban a gubák inkább a gyermeki, míg Napraforgó inkább a felnőtt princípiumot képviselik. Napraforgó végtelen nyugalma, türelme, empátiája, hatékony és transzparens kommunikációja, őszintesége saját érzelmeinek megjelenítésében és a róluk való eszmecserében mind-mind tanulható készségek szülőként, pedagógusként is. Amikor gyerekek vannak ránk bízva, hajlamosak vagyunk a felelősségünk oltárán feláldozni önnön fejlődési potenciálunkat, azaz gyakran úgy teszünk, mintha a mi, felnőtt megoldásaink egészen biztosan helyesek volnának, mi magunk pedig tévedhetetlenek lennénk – hiszen saját nézőpontunk határozott képviselésével érezzük csak biztonságban a ránk bízott felelősséggel való elszámolást. A *Rozmaring kunyhó* mindebben egy másik utat mutat: felnőttként is beismerni saját gyengeségeinket, hibáinkat, bizonytalanságainkat – és éppen azáltal válni hitelessé, hogy nyitottak vagyunk a fejlődésre, a hibáink beismerésére és orvoslására, vagy épp a bocsánatkérésre... A sorozat történeteire kapcsolódóan készült egy pedagógiai fejlesztőfüzet is *Játékok a Rozmaring kunyhóból* címmel, amely letölthető a mediaklikk.hu/rozmaringkunyhó oldalról.

***Rozmaring tippek a családnak* címmel podcastben is beszélgettek a műsorról. Milyen tippeket ajánlana a sorozatban megjelenő nehézségek kezelésére?**

12 darab, egyenként 30–35 perces podcast epizódjának gyakorlati tanácsait nehéz néhány mondatban összefoglalni – meg sem próbálom, hiszen az érdeklődők vissza tudják hallgatni az adásokat. A legfontosabb tipp a nyitottság a gyerekekkel való kommunikációban, és a felnőttek érzelmi elérhetőségének megtartása. Ha egy családban, csoportban, osztályban *bármilyen* témáról lehet beszélni, nincs tabu, feszengés, rosszsallás a gyermek gondolataival, érzelmeivel kapcsolatban, akkor gyakorlatilag bármilyen nehéz helyzet – legalább érzelmi szinten – orvosolható. És minden további megoldáskeresés ezen az alapon tud megfelelően elindulni.

Az élmény- és kalandterápiás eszközök túllépnek az egyéni tanácsadás keretein. Milyen előnyei és esetleges hátrányai vannak a csoportos munkának?

A csoportos lélektani munka előnye, hogy jól megválasztott csoporttagokkal és fókuszpontokkal a résztvevők élményei, tapasztalatai, megélései, esetleges megoldásai mind egymást facilitálják. Kialakul egy sorstársi vagy bajtársi közösség, amelyben az egyén sokkal inkább érezheti megfelelőnek, valahová tartozónak saját magát, és sokkal könnyebben tud választani a hasonló helyzetben lévők által már kipróbált, „jól bevált” eszközökből saját helyzetei kezelésére, mint egy „kívülálló” segítő ötleteiből, javaslataiból. Ugyanakkor a csoportos munka során nyilván hátrébb kerül a fókusz az egyénről – van, aki számára éppen ez a hasznos; ugyanakkor akad olyan is, aki számára ez a munka intenzitását is csökkenti. Ahány kliens, ahány probléma, annyiféle megoldási út létezik – s én mindenkit arra buzdítok, hogy ne érje be félmegoldással, kompromisszummal, hanem kutasson addig, míg meg nem találja a számára megfelelő keretet, segítő, ahol és akivel valóban a céljai irányában tud haladni.